

«Η απεικόνισις των τριών προσώπων της Αγίας Τριάδος»

Ειδικότερα με απασχόλησε, για εδώ, το θέμα της εικονικής προσέγγισης της Αγίας Τριάδος. Και συγκεκριμένα το ερώτημα εάν είναι ποιμαντικά ορθή ή τουλάχιστον μη βλάπτουσα εξ επόψεως ποιμαντικής η απεικόνιση του Αγίου Πνεύματος στην κλασική εικόνα της Αγίας Τριάδος (τά τελευταία 350 χρόνια) ως περιστερά, δηλαδή η συμβολική απεικόνιση εκ των ακτίστων ενεργειών Αυτού (όπως και στην εικόνα της Βαπτίσεως) και όχι βεβαίως η υποστατική απεικόνιση του Σαρκωμένου Υιού. (Εκ των ακτίστων ενεργειών Αυτού άλλωστε εικονίζεται και ο Πατήρ ως *Παλαιός των ημερών*, από το όραμα του Δανιήλ). Καθώς επίσης και το ερώτημα, αν είναι ορθότερη η ονομασία της βυζαντινής εικόνας των τριών αγγέλων ως «Η Φιλοξενία του Αβραάμ» παρά ως «Η Αγία Τριάς», πάλι εξ επόψεως ποιμαντικής, αφού δεν έχουμε αποποιηθεί το ότι οι ιερές εικόνες παραμένουν τά βιβλία των αγραμμάτων ή έστω και των ολιγογραμμάτων αδελφών μας. «*Μυείται της μιας κυριότητος Δανιήλ, Χριστόν κριτήν θεασάμενος προς τον Πατέρα ιόντα, και Πνεύμα το προφαίνον την όρασιν*» (εκ του Τριαδικού Κανόνα του Μεσονυκτικού της Κυριακής του πλ. α΄ ήχου).

A) Η Ιερά εικόν της Αγίας Τριάδος

Η επικρατούσα γνώμη στους «θεολογικούς» κύκλους και των περισσοτέρων αγιογράφων είναι, ότι ο Άναρχος Πατήρ δεν εμφανίζεται εις την Παλαιάν Διαθήκην και απουσιάζει παντελώς. Αυτό το δικαίωμα ισχυρίζονται το έχει μόνον ο Υιός και αυτός είναι πού συνομιλεί με τους Προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης. Προς δε απόδειξιν των λεγομένων τους χρησιμοποιούν ωρισμένα τροπάρια των Μηναίων από εορτές Προφητών και κάποιες γνώμες Αγίων διάσπαρτες μέσα στην Ελληνική Πατρολογία.

Κατ' αρχήν το όλον θέμα, το ποιον δηλαδή ή ποια εκ των τριων ή και τά τρία εκ των προσώπων της Αγίας Τριάδος εμφανίσθηκαν εις την Παλαιάν Διαθήκην, δέν απασχόλησε τους Αγίους Αποστόλους, που έζησαν πλησίον του Χριστού, ώστε να νομοθετήσουν επ' αυτού. Το ίδιο συνέβη και με τις Οικουμενικές Συνόδους. Όμως από τις δύο πρώτες εξ αυτών, οι οποίες συνέταξαν το Σύμβολον της Πίστεως, προκύπτει ότι και τά τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος εμφανίζονται εις την Παλαιαν Διαθήκην.

Στο πρώτο του άρθρο το Σύμβολον της Πίστεως ομιλεί δια τον Άναρχον Πατέρα και τον παρουσιάζει εν τω μέσω της Γενnéσεως του κόσμου νά είναι ο ποιητής ορατών τε πάντων και αοράτων: **«Πιστεύω εις ένα Θεόν Πατέρα Παντοκράτορα ποιητήν ουρανού και γης ορατών τε πάντων και αοράτων»**. Και διά να μην υποθέση κάποιος ότι ο Υιός είναι, κατώτερος του Πατρός, το επόμενο άρθρο του Συμβόλου της Πίστεως εμφανίζει τον Υιόν συνδημιουργόν του σύμπαντος κόσμου, όπως ακριβώς και ο Πατήρ, διά να θεμελιωθή έτσι το ομοούσιον και το ομότιμον μεταξύ των δύο αυτών υποστάσεων της Αγίας Τριάδος: **«Και εις ένα Κύριον Ιησούν Χριστόν τον Υιόν του Θεού τον μονογενή τον εκ του Πατρός γεννηθέντα προ πάντων των αιώνων. Φως εκ φωτός Θεόν αληθινόν εκ Θεου αληθινού, γεννηθέντα ου ποιηθέντα, ομοούσιον τω Πατρί, δι' ου τα πάντα εγένετο»**.

Στην συνέχεια υπό του Συμβόλου καθορίζεται η παρουσία του ομοτίμου και ομοουσίου Αγίου Πνεύματος.

«Και εις το Πνεύμα το Άγιον, το Κύριον, το ζωοποιόν, το εκ του Πατρός εκπορευόμενον, το συν Πατρί και Υιώ συμπροσκυνούμενον και συνδοξαζόμενον το λαλήσαν διά των Προφητών».

Αν λοιπόν το Πανάγιον Πνεύμα είναι αυτό κυρίως που συνομιλεί με τον απόρρητον, μυστικόν κι ενδιάθετον λόγον μετά των Προφητών της Παλαιάς

Διαθήκης, κατά ποίαν λογικήν, ο Υιός έχει την αποκλειστικότητα της εμφανείας εις την Παλαιάν Διαθήκην και της αποκλειστικής συνομιλίας μετά των Προφητών;

Το «*ποιήσωμεν*» άνθρωπον κατά την ημετέραν εικόνα και ομοίωσιν εις το βιβλίον της Γενnéσεως δεν υποδεικνύει αυτήν ακριβώς την ομότιμον συμμετοχήν και συνεργασίαν του Τριαδικού Θεού εις την δημιουργίαν του Αδάμ;

Το «*Είπεν ο Κύριος τω Κυρίω μου κάθου εκ δεξιων μου έως αν θω τους εχθρούς στον υποπόδιον των ποδών σου*» (Ψαλμ. 109) δεν εμφανίζει ταυτοχρόνως Πατέρα και Υιόν και δεν διατρανώνει το μεταξύ τους ομότιμον, όπως ερμηνεύουν άπαντες οι Άγιοι σχολιασταί του οικείου ψαλμού του Δαυίδ;

Και πόσοι άλλοι Ψαλμοί, υπεμφαίνουν την παρουσία του Άναρχου Πατρός, τους οποίους ερμηνεύουν αξιόλογοι άγιοι και άλλοι ερμηνευταί του Θεοπνεύστου αυτού βιβλίου της Παλαιάς Διαθήκης; Ας έλθωμεν όμως και εις την χαρακτηριστικωτέραν εμφάνειαν του Πατρός, τον οποίον ο Προφήτης Δανιήλ τον καθορά με ανθρωπίνην μορφήν να κάθεται επί θρόνου και να παραδίδη εις τον Υιόν του την εξουσίαν της τελικής κρίσεως.

Είναι η πρώτη και μοναδική φορά που ο Άναρχος Πατήρ λαμβάνει συγκεκριμένη μορφή, γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι πέραν του δικαιώματός μας που εκχωρείται υπό της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου να ζωγραφίζωμεν τας οράσεις των Προφητών, ο ίδιος ο Πατήρ κατά το ανερμήνευτον θέλημά του ήθελε το ανθρώπινο γένος να έχη μία συγκεκριμένη γνώσι γιά την μορφή του. Στον Δανιήλ προσωπικώς μπορούσε να εμφανισθή όπως ήθελε. Με προφητικό χάρισμα ήτο περιβεβλημένος ο «επιθυμιών» ανήρ και με υψηλή στάθμη αγιωσύνης, κι όπως και να τον θεωρούσε, σύμφωνα με τα μέτρα της δεκτικότητάς του, θα μπορούσε να ιδή και γράψη όσα θα του ελάλει το Πανάγιον Πνεύμα, («*το λαλήσαν διά των Προφητών*»). Όμως η μορφή που εμφανίζεται ο Άναρχος Πατήρ είναι κατ' εξοχήν δι' ημάς. «*Εθεώρουν έως ότου οι θρόνοι ετέθησαν και παλαιός ημερών εκάθητο και το ένδυμα αυτού λευκόν ωσει χιων και η θριξ της κεφαλής αυτού ωσει έριον καθαρόν ο θρόνος αυτού φλοξ πυρός, οι τροχοί αυτού πυρ φλέγον... Εθεώρον εν οράματι της νυκτός και ιδού μετά των νεφελών του ουρανού, ως υιός ανθρώπου ερχόμενος ην και έως του παλαιού*

των ημερών έφθασε και ενώπιον αυτού προσηνέχθη και αυτώ εδόθη η αρχή και η τιμή και η βασιλεία και πάντες οι λαοί, φυλαί, γλώσσαι αυτώ δουλεύουσιν· η εξουσία αυτού αιώνιος, ήτις ου παρελεύσεται και η βασιλεία αυτού ου διαφθαρήσεται» (Δανιήλ Ζ' 9-14).

Την επεξήγησιν του ως άνω χωρίου του Δανιήλ με αυθεντικό τρόπο καλιγραφεί ο Ιερός Χρυσόστομος και μας λέγει: «Παλαιός ημερών τί εστίν; Γεγηρακότι τινι εύκει· Προς γαρ τας χρείας των πραγμάτων, δι' ας φαίνεται, τύποι εαυτόν, δεικνύς ότι τοις τοιούτοις πιστεύεσθαι τα κριτήρια χρη... Και ιδού, φησί, ως Υιός ανθρώπου ερχόμενος ην, και έως του Παλαιού των ημερών έφθασεν. Ιδού και το ομότιμον. Ενώπιον αυτού προσηνέχθη αυτώ. Ίνα όταν ίδης διδομένην αυτώ την βασιλείαν, μη ανθρωπίνως νομίσης το δεδόσθαι... Όρα και το κριτήριο αυτόν λαβόντα. Ίνα γαρ μη χρόνου νομίσης είναι τουτο, φησί· Ήτις ου παρελεύσεται και η βασιλεία αυτού ου διαφθαρήσεται· αλλ' έστηκε και μένει. Ει δέ απιστεις από πραγμάτων πείθου. **Είδες ομοτιμίαν αυτού προς τον Πατέρα;** Επειδή γαρ ύστερος εφάνη του Πατρός, διά τουτο φησί, ότι ήλθε μετά των νεφελών· επί των νεφελών γαρ έρχεται. Και αυτώ προσηνέχθη η τιμή. Ην είχε τουτέστι. Και λαοί, φυλαί, γλώσσα αυτώ δουλεύσουσι. Την μεν γαρ αρχήν είχεν άνω, τότε δε έλαβεν αυτήν, ην είχεν. Ωσπερ γαρ επί του Πατρός νοείς τας τρίχας, και τα λοιπά· ούτω και τούτο.

Έφριξε το πνεύμα μου, εγώ Δανιήλ εν τη έξει μου· και αι οράσεις της κεφαλής μου ετάρασσόν με. Εικότως, υπό της όψεως των ορωμένων. **Πατέρα και Υιόν ούτος και πρώτος και μόνος ορά ως εν όψει»** (Migne 56, ζ' 231-33).

Τρία πράγματα νομίζω ότι ενδιαφέρουν περισσότερο από την επεξήγησιν του Χρυσοστόμου στο όραμα Δανιήλ:

α) Επισείει την προσοχήν σε αυτούς που θα μελετήσουν τον Δανιήλ και ιδούν, ότι οι τρίχες της κεφαλής του Άναρχου Πατρός είναι «ωσει έριον καθαρόν» και τους προτρέπει να μην τον εκλάβουν ως γέροντα κατά την ηλικίαν.

β) Δικαιολογεί ο χρυσούς ρήτωρ την φρίκη που κατέλαβε τον Δανιήλ εξ αιτίας του γεγονότος, ότι είναι ο πρώτος και μοναδικός Προφήτης που βλέπει την όψιν Πατρός και Υιού, και

γ) Το γεγονός ότι ο Υιός λαμβάνει μορφήν Υιού ανθρωπου, όπως την περιγράφει ο Δανιήλ, θεωρείται ως δεδομένη και είναι αυτή που επρόκειτο να λάβη εκ της Παρθένου Μαρίας. Το ότι όμως εξαιρετικώς το ενδιαφέρον επικεντρώνεται εις την μορφήν του Άναρχου Πατρός, φανερώνει ακριβώς αυτήν την θέλησιν του Τριαδικού Θεού, ώστε το ανθρώπινο γένος, επειδή με ανθρώπινα κριτήρια εντυπώνεται τις μορφές, να έχη στην διάθεσί του την συγκεκριμένη μορφή του Πατρός εις το όραμα Δανιήλ.

Την ίδια περίπου άποψιν με τον Χρυσόστομο έχει και ο Άγιος Κύριλλος Επίσκοπος Ιεροσολύμων που τονίζει:

*«Έρχεται προς τον Πατέρα κατά την Γραφήν την αγίως αναγωσθείσαν ο Υιός του ανθρώπου επί των νεφελών του ουρανού, ποταμού πυρός έλκοντος, δοκιμαστικού των ανθρώπων. Ει τις χρυσίον έχει τα έργα, λαμπρότερος γίνεται· ει τις καλαμιώδη έχει την πράξιν και ανυπόστατον κατακαίεται υπό του πυρός. **Και ο μεν Πατήρ καθέζεται, έχων το ένδυμα αυτού λευκόν ωσει χιων, και την τρίχα της κεφαλής ως έριον καθαρόν. Ανθρωπίνως δε τούτο είρηται· διά τί; Επειδή βασιλεύς εστι των μη εν αμαρτίαις μεμολυσμένων. Λευκάνω γαρ φησίν υμών τας αμαρτίας ως χιόνα και ωσει έριον, όπερ εστί συγχωρήσεως αμαρτιών, ή και αμαρτησίας σημείον»** (βλέπε Κυρίλλου τα σωζόμενα, Τόμος 2 σελίς 177, Έκδοσις Ιεροσολύμων 1868, και Migne 33 σελ. 900 και Αποστ. Διακονία 39 σελ. 195 και Ε.Π.Ε., τόμος 2, σελ. 150).*

Και ο Ιωάννης Κολιτσάρας στη μετάφρασι του Δανιήλ, επισημαίνει ότι *«εις τον θρόνον κάθεται ο προαιώνιος Θεός και Πατήρ»*.

Κάθε πρόσωπον της Αγίας Τριάδος, ως μεταξύ των ομοούσια, ομόδοξα, ομοδύναμα, ομόχρονα κ.ά., έχουν τις ίδιες προσωνυμίες ιδιοτήτων, ήτοι της παντοδυναμίας, της παντοκρατορίας, της ομοχρονίας κ.λπ. Άρα Παλαιός ημερων δέν είναι μόνον ο Υιός, είναι και τα έτερα δύο πρόσωπα της Αγ. Τριάδος.

Η μόνη διάκρισις μεταξύ των τριων προσώπων της Αγ. Τριάδος, είναι ότι ο Πατήρ είναι αγέννητος, ο Υιός γενητός και το Πνεύμα εκπορευτόν. Όλα τα υπόλοιπα είναι κοινά μεταξύ των. Για όλο το πλήρωμα των ευσεβών Χριστιανών αυτά που επεξηγούνται δια το όραμα Δανιήλ από τους Αγίους, Ιωάννη Χρυσόστομο και Κύριλλο Ιεροσολύμων είναι όχι μόνον ικανοποιητικά,

αλλά και απολύτως σύμφωνα με όσα παραθέτει το σχετικόν βιβλίον της Παλαιάς Διαθήκης.

Το τελικό συμπέρασμα σύμφωνα με τα προλεχθέντα είναι ότι ο Άναρχος Πατήρ δύναται να ιστορηθή, όπως ακριβώς τον περιγράφει ο Δανιήλ σύμφωνα και με σχετική απόφασι της Ζ΄ Οικουμενικής Συνόδου (Β΄ Συνοδικός Τόμος, σελίς 905).

Έχοντες δεδομένην λοιπόν την μορφήν του Ανάρχου Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, ουδόλως περιοριζόμεθα ν' απεικονίζωμεν και τα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, να τα προσκυνώμεν τιμητικώς και μόνον (αν διστάζωμεν λατρευτικώς) και να δίδωμεν την δυνατότητα σ' αυτούς που δεν μπορούν να εμβαθύνουν στο Τριαδικόν δόγμα, να έχουν μίαν πρώτην εικόνα απλήν και προσιτήν.

Η μορφή του Ανάρχου Πατρός, όπως την είδεν ο Δανιήλ και του Αγίου Πνεύματος ωσει περιστέρα εις την Βάπτισιν του Κυρίου μας, είναι εικόνες που σχηματίζονται εκ των ακτίστων ενεργειών της Θεότητος, ενώ του Υιού η σωματική μορφή είναι υποστατική.

Στο όραμα του Δανιήλ ο Προφήτης βλέπει Πατέρα σχηματιζόμενον και χρωματιζόμενον (ένδυμα λευκόν, τρίχες κεφαλής ως έριον) δια των ακτίστων ενεργειών, και Υιόν, ως Υιόν ανθρώπου, με την υποστατικήν του μορφήν, αυτήν δηλαδή που θα ελάμβανε εκ της Παρθένου, συνεργεία του Αγίου Πνεύματος. Το ως «Υιός ανθρώπου» που αναφέρει ο Προφήτης Δανιήλ είναι η ίδια και απαραίλλακτος προσωνομία που χρησιμοποιούσε πολλές φορές ο Χριστός δια τον εαυτό του συνομιλώντας με τους Μαθητάς του. Και το σημειώνει με εκπληκτική ακρίβεια ο Δανιήλ, για να δείξη ότι ο ερχόμενος επί των νεφέλων προς τον Πατέρα του είναι ο Υιός, όστις θα παραλάβη υπ' αυτού την εξουσίαν δια την τελικήν κρίσιν, όπως επιβεβαιώνεται και από τον Ευαγγελιστήν: «ουδέ γαρ ο Πατήρ κρίνει ουδένα· αλλά την κρίσιν πάσαν δέδωκεν τω Υιώ» (Ίωάν. Ε', 22). Επίσης το ίδιο συμβαίνει σε μία και την αυτήν Εικόνα της Βαπτίσεως ν' απεικονίζεται συγχρόνως ο Χριστός υποστατικώς (με το σώμα του δηλαδή) και το Άγιον Πνεύμα ανυποστάτως, με την μορφήν περιστέρας μορφουμένη και συσχηματιζομένη δια την ανθρωπίνην ασθένειαν και φυσικά δια των ακτίστων ενεργειών της Θεότητος. Συνάφεια εξ άλλου σε πολύ σημαντικό βαθμό ύπάρχει ανάμεσα στό όραμα

του Δανιήλ και στό Σύμβολον της πίστεως από το σημείον: «... και ανελθόντα εις τους ουρανοὺς και καθεζόμενον εκ δεξιῶν του Πατρός και πάλιν ερχόμενον μετά δόξης, κρίναι ζώντας και νεκρούς...» Ὅταν τώρα ένας αγιογράφος ζωγραφίση το ὄραμα Δανιήλ και απεικονίσει σε μία και την αυτήν εικόνα τον Πατέρα μορφοῦμενον δια των ακτίστων ενεργειῶν και τον Υἱόν με την ὑποστατική του μορφή, σε ποια αἴρεσι θα υποπέσει απ' ὅσες κατωνομάζουν κάποιοι αντιρρησίες; Εφ' ὅσον είναι δεδομένο ὅτι το Ἅγιον Πνεῦμα ζωγραφίζει εις το ηγεμονικόν του Δανιήλ τις μορφές Πατρός και Υιού, και συνυπάρχουν, που λοιπόν ευρίσκεται το άτοπον; Και αυτός ἀκόμη ο Μητροφάνης (ποιητής των Τριαδικῶν Κανόνων που ψάλλονται σε οκτώηχο στο Μεσονυκτικὸν ἐκάστης Κυριακῆς. Στο ὄραμα Δανιήλ, βαδίζει ἐπὶ των Γραφῶν) Ἐπίσκοπος Σμύρνης στον Τριαδικόν Κανόνα του Μεσονυκτικου και σε ἴχνο πλ. α' τονίζει:

«Μυεῖται της μιας κυριότητος Δανιήλ, Χριστόν κριτὴν Θεασάμενος προς τον Πατέρα ἰόντα, και Πνευμα το προφαινον την ὄρασιν» (βλέπε Παρακλητική).

Ὅταν λοιπόν τα δύο εκ των τριῶν προσώπων της Αγίας Τριάδος συνυπάρχουν σε μίαν και την αυτήν Εικόνα, το ένα δι' ακτίστων ενεργειῶν μορφοῦμενον και το ἕτερον υποστατικῶς, χωρὶς να δημιουργεῖται η παραμικρά αντίφασις, για ποιο λόγο ὅταν ζωγραφίζεται και το τρίτον πρόσωπον, ὡσεὶ περιστερά, κ' ἔτσι ἔχομεν τα τρία πρόσωπα σε μίαν Εικόνα, ἔχομεν τόσες αντιδράσεις;

Ἡ ἱερά Εικὼν της Αγίας Τριάδος ξεκίνησε και συνεχίζει μία διαδρομὴ 350 ἐτῶν περίπου ἀνά την Ελλάδα, τα Ἱεροσόλυμα, το Σινά, την Ρωσία, τα Σλαυϊκά Πατριαρχεία, το Οικουμενικόν και το Ἅγιον Ὄρος. Την πήραν στα χέρια τους και την προσκύνησαν αγιασμένες μορφές, με υψηλό αἶσθημα πίστεως και γνώσι Πατερική-Παραδοσιακή και Αντιπαπική σε αξιοζήλευτο βαθμό.

Το να υποπέσει ἕνας Ἅγιος σε λάθος ἢ λάθη ὅσο μεγάλος και αν εἶναι, αυτό δεν ἀμφισβητεῖται. Το να πλανῶνται ὅμως πάμπολλοι Ἅγιοι ἐπὶ 3 1/2 αἰῶνες περίπου και να προσκυνοῦν μίαν Εικόνα γεμάτη ἀπὸ αἱρέσεις και μάλιστα Φραγκο-Λατινική, ὅπως κάποιοι ἰσχυρίζονται αυτό εἶναι ἀδύνατον.

Ουδέν λοιπόν δογματικόν, κατὰ την γνώμη μου, ἀρα οὔτε και ποιμαντικόν πρόβλημα δημιουργεῖται ἀπὸ την ἰστόρηση ἀλλὰ και την προσκύνηση της εικόνας της Αγίας Τριάδος.

Επί παραδείγματι:

Μία ωραιότατη Ιερά Εικόν της Αγίας Τριάδος ευρίσκεται εις την Αίγινα, εις το τέμπλον του ομωνύμου Ιερου Ναού, τον οποίον εγκαινίασεν ο Άγιος Νεκτάριος το 1906. Έμπροσθεν της Ιεράς αυτής Εικόνας ο θαυματουργός Άγιος, «έπαιρνε καιρόν» πριν Λειτουργήση, την εθυμιάζε καθημερινώς και την τιμούσε πολλαπλώς και πολυτρόπως. Επίσης μία άλλη περικαλέστατη Ιερά Εικόν της Αγίας Τριάδος κοσμεί το τέμπλον του Κυριάκου της Οσιομαρτυρικής Σκήτης των Καυσοκαλυβίων Αγίου Όρους. Με αυτήν ανετράφησαν πνευματικά εκατοντάδες ομολογητές και Νεομάρτυρες της πίστεώς μας.

Β) Η Ιερά εικόν της Φιλοξενίας του Αβραάμ

Όποιος επίσης μελετήσει από την Παλαιά Διαθήκη το κεφάλαιον της Φιλοξενίας του Αβραάμ, θα διαπιστώσει ότι ο Πατριάρχης στην σκηνή του φιλοξενεί τον Θεόν και δύο κτιστούς αγγέλους.

Αυτός που θέλει να έχει ασφαλέστερες και εγκυρότερες ερμηνείες γύρω απ'το περιεχόμενον της Φιλοξενίας μόλις ενσκήψει στήν Πατερική βιβλιογραφία, σύντομα θα καταλήξει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των Αγίων Πατέρων διαπιστώνουν, το ίδιο ακριβώς που αντιλαμβάνεται κι' ένας άπλους αναγνώστης. Ο Θεός είναι το κεντρικόν πρόσωπον και οι δύο άγγελοι παρακάθηνται εις την αβραμιαίαν τράπεζαν.

Η παρερμηνεία που δόθηκε στην Φιλοξενία και τείνει να επικρατήση ότι ο Αβραάμ φιλοξενει την Αγίαν Τριάδα, οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι ο Πατριάρχης πρωτοσυναντήσας τους τρεις άνδρας τους καλωσορίζει με το «Κύριε».

«Αναβλέψας δε τοις οφθαλμοις αυτου είδε, και ιδού τρεις άνδρες ειστήκεισαν επάνω αυτού· και ιδών προσέδραμεν εις συνάντησιν αυτοις από της θύρας της σκηνής αυτού και προσεκύνησεν επί την γην· και είπε· Κύριε ει άρα εύρον χάριν εναντίον σου, μη παρέλθης τον παιδά σου» (ΓΕΝΕΣΙΣ ΙΗ΄, 2-3).

Αφού φιλοξενούνται, εν συνεχεία ο Θεός ενημερώνει τον Αβραάμ ότι θα επακολουθήσει η καταστροφή των Σοδόμων. *«Εξαναστάντες δε εκείθεν οι άνδρες κατέβλεψαν επί πρόσωπον Σοδόμων και Γομόρρας. Αβραάμ δε*

συνεπορεύετο μετ' αυτών συμπροπέμπτων αυτούς... Και αποστρέψαντες εκείθεν ήλθον εις Σόδομα. Αβραάμ δε έτι ην εστηκώς εναντίον Κυρίου...» (Γεν. ΙΗ', 16-22).

Εδώ φαίνεται ότι ο μεν Θεός-Κύριος έμεινε με τον Αβραάμ, ενώ οι δύο άγγελοι, όπως θα φανή στην συνέχεια αναχωρουν δια τα Σόδομα. «*Έλθον δε οι δύο άγγελοι εις Σόδομα εσπέρας· Λωτ δε εκάθητο παρά την πύλην Σοδόμων· ιδών δε Λωτ εξανέστη εις συνάντησιν· αυτοις και προσεκύνησεν τω προσώπω επί την γην· και είπεν· ιδού κύριοι· εκκλίνατε εις τον οίκον του παιδός υμών...*» (Γεν. ΙΘ', 1-2).

Η προσφώνησις του Λωτ «**κύριοι**» φανερώνει ότι δεν πρόκειται περί της μιας Θεότητας (στην ενιαία Θεότητα δεν χωρεί ο πληθυντικός αριθμός) αλλά δυο αγγέλων. Το «*Κύριε*» του Αβραάμ με το «*κύριοι*» του Λωτ έχουν τεράστια διαφορά, διότι το μεν πρώτο απευθύνεται στον ένα άγγελον ήτοι τον Θεόν, ενώ με το «*κύριοι*» του Λωτ καλωσορίζονται οι δύο κτιστοί άγγελοι. Κι' όπως όταν επισκεφθή τον οίκον μας ένας Αρχιερέυς με δύο διακόνους εμείς κατά την προσφώνησι θ' απευθυνθούμε στον έχοντα τον τίτλον της τιμής, φιλοξενώντας συγχρόνως και τους τρεις, έτσι και ο Πατριάρχης με την ενοικούσαν θείαν χάριν, εγνώρισε τον Θεόν και απευθύνθηκε τιμητικώς και αξιοχρέως εις αυτόν με το «*κύριε*». Και σ' αυτό το κεφάλαιον της Φιλοξενίας, ο ρητορικός κάλαμος του Χρυσορρήμονος, χωρίς να φιλοκαλη ως συνήθως, ερμηνευτικώς και μόνον επεξηγεί την γραφήν με σαφήνεια και ζωηρότητα. «*Εξαναστάντες δε, φησίν, οι άνδρες κατέβλεψαν, επί πρόσωπον Σοδόμων και Γομόρρας. Τους αγγέλους φησίν. Ενταύθα μεν γαρ εν τη σκηνή του Αβραάμ και οι άγγελοι και ο τούτων Δεσπότης κατά ταυτόν ώφθησαν· λοιπόν δε οι μεν ως υπηρέται απεστέλλοντο επί την καταστροφήν των πόλεων εκείνων, ο δε έμενε, καθάπερ φίλος φίλω μονονουχί κοινολογούμενος τω δικαίω άπερ έμελλε ποιείν*» (Migne 54, β' κεφ. σελ. 387).

Κάποιοι θα υποστηρίξουν ότι προσκυνούνται οι τρεις Άγγελοι ως Αγ. Τριάς κατά Παράδοσιν. Αλλά και αυτή η Παράδοσις ως προς την Φιλοξενία του Αβραάμ ήθελε τον απλούν τίτλον της Φιλοξενίας επί της Ι. Εικόνας. Το Αγία Τριάς είναι αρκετά μεταγενέστερον και προσετέθη επιγραφικώς και σε παλαιότερες εικόνες, αλλά και σύγχρονες.

Υπάρχει ακόμη ένας λόγος, που πείθει αρκετούς πιστούς να θεωρούν ταυτόσημη την Φιλοξενία με την Αγίαν Τριάδα. Σ' αυτό υπεύθυνος είναι ο Μητροπολίτης Σμύρνης Μητροφάνης (που συναντήσαμε προηγουμένως), ο οποίος στους οκτώηχους Τριαδικούς Κανόνες που διαβάζονται κάθε Κυριακή στο μεσονυκτικό, που χρησιμοποιεί τροπάρια, στα οποία εγκωμιάζει τον Αβραάμ, ως αξιωθέντα να φιλοξενήσει την Αγίαν Τριάδα. Η συχνή επανάληψις των τροπαρίων αυτων και η άγνοια των περισσοτέρων περί της ερμηνείας του οικείου εδαφίου της Παλαιάς Διαθήκης έχει δημιουργήσει μίαν εντύπωσιν, που εύκολα ανατρέπεται στην σκέψιν μας, όταν συνειδητοποιήσουμε πόση αβυσσαλέα απόστασις χωρίζει τον Μητροφάνη από τον χρυσούν ρήτορα της Εκκλησίας.

Έπειτα απ' όλα αυτά αβίαστα συμπεραίνεται ότι δεν μπορεί να ταυτισθή η φιλοξενία του Αβραάμ απολύτως με την Αγίαν Τριάδα.

Η επιγραφή «Ο ΩΝ» εις τον μεσαίον άγγελον-Θεόν και η επιγραφή «Η φιλοξενία του Αβραάμ» διασφαλίζει πιστεύουμε την ορθήν ιστορήσιν της Ιεράς Εικόνας από κάθε πλευράν.

Σταμάτιος Ζούλας
ΔΜΣ Θεολογίας – Εκπαιδευτικός

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) SEPTUAGINTA (Old Testament), by Hellenic Bibles Society.
- 2) NOVUM TESTAMENTUM GRAECE (New Testament), by Hellenic Bibles Society.
- 3) PARAKLITIKI (Book with hymns of the Orthodox Church), by Apostoliki Diaconia.
- 4) Saint Kyrillos Bishop of Jerusalem, The Saved, Published Jerusalem 1868.
- 5) PATROLOGIA GRAECA, By J. P. Migne, Paris 1857- 1866, v. 33.
- 6) Ε.Π.Ε. (Greeks Holies Fathers of the Orthodox Church), v. II.
- 7) Resolutions of the VII Ecumenical Synod (II Synodic Volume).